

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díjja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdij mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Lapunk azon pártolóit, kiknek előfizetésük múlt év végén lejárt, előfizetésük megújítására tisztelettel kérem. Helybeli előfizetőktől Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében is elfogadtatik s nyugtáztatik az előfizetés.

Szerkesztő.

A francia evangyéliomi egyházak Egyesületének szervezéséről s zsinatáról.

I.

A 300 éves magyar reformált egyház új szervezés küszöbén áll, mint szokták mondani betetőzni készül ősi épületét (reményünk szerint) zsinattal: ily korban szükséges a már létező s virágzó testvér egyház-testek szervezésével megismernedni, s a menyinyben főbb vonásokban ismert volna, újlag feleleveníteni működésük képét. Ily célból a református egyházak egyik majdnem legifjabb testvérét az ugynevezett francia szabad egyházat kísértjük meg szervezeti főbb vonásokban felmutatni. 30 év előtt a francia nemzeti ref. egyház zsinatjától vált el mintegy 30 egyház, mely azóta 46-ra emelkedett, ez Egyesület szent merészséggel kezdett új életpályát, azon fényesen haladt s jótékony ellenhatást idézett elő magában azon egyház-testben is, melytől hittani és kormányzati elvi okokból el kellett magát szakítani.

Az egyházak ez Egyesülete egészen új tünemény. Míg a régi egyházakban a benne születés és megkeresztelésnek az egyes egyénre nézve mondhatni öntudatlan tényei teszik a lelkeket tagokká: itt nyílt hitvallomás kívántatik még meg, hogy valaki joggyakorló egyháztag lehessen, épen mint az apostoli korban, a hit — pistis — a fő kellék, a fő ismertető, tehát a hitazonosság s annak öntudatossága. Az egyház szervezetének ez elvből folyólag 1-ső és 2-dik czikke egy valódi bibliai hitvallás az atyáról, fiuról és szentlélekről, szájjal és szívvel nyílt elfogadása nélkül ama közhitalpnanak egyházalkotó tag senki nem le-

het. Köteleztetik a tag e közhitet minden erejéből terjeszteni is, de egyszersmind testvéri kezet nyújtani az Úr Jézus Krisztust imádó és szerető egyházak tagjainak.

Valamint az egyének az egyes egyházba, ugy az egyházak is az Egyesületbe szabad elhatározás folytán léphetnek s vétetnek be. — Az egyes egyház saját belátása és szükséglete szerint határozza meg gyülekezeti alkotmányát, kultuszát, fegyelmét, belkormányzatát. Hogy azonban valamely önálló egyház az Egyesület kiegészítő része legyen, szükség, 1) óhaját az iránt kifejezni; 2) ragaszkodni a hitvalláshoz; 3) az egyéni hitvallás-tétel elvét elfogadnia s biztosítékul kebelében fegyelmet gyakorolni; 4) az urvacsorához csak oktatás után s illő korban (16—18 év) bocsátani a tagokat; 5) kényszerített egyházi adózás helyett minden kiadás fedezésére az önkénytelen adakozást fogadni el s lemondani az állami mindennemű segélyről (ez elvtől van a „szabad“ jelző); 6) telyes függetlennek kell lennie; 7) sem irott szervezetben, sem szokásban, sem gyakorlatban az egyház elfogadott alkotmányával ellenkező elv nem foglalhat helyet; 8) a zsinat által kell a bekebelezésnek kimondatni a feltételek teljesítését zsinat konstatálhatván.

Az ily egyházak testvér joguak s kölcsönösen élveznek minden előnyöket. Minden egyház jogositva van a zsinatba követeket küldeni 1, 2, 3-at a tagok számaránya szerint; ha valamely egyház több követ küldésre jogosult, a követek legfelebb fele része a lelkészek közül választható, ugyancsak fele része az egyház saját kebeléből küldendő; az egy követ küldő egyház követét sajáttagjai közül köteles választani.

A zsinat áll az egyházak összes köveiből, megbízatásuk a zsinat végeztével lejár; határozat hozatalra a követek kétharmadának jelenléte szükséges; minden két évben egyszer rendesen össze jő a zsinat a következő zsinatnak idejét és helyét az utolsó ülésben állapítják meg, a zsinati bizottság által rendkívülig is egybehivathatik az, ha az egyházak legalább egy harmada szükségesnek kívánja.

A zsinat határoz az egyházak egyetemes érdekei felett, nevezetesen a) a zsinat írott jelentést vesz minden egyház helyzetéről s fejlődéséről; b) bizottságok útján kezeli azon keresztyén műveket, melyek vezetését magának tartotta fenn; e különféle bizottságok évi jelentést terjesztenek a „zsinati bizottság“ elé, melyet ez a zsinat határozata alá bocsát; c) központi pénztárról gondoskodik, mely önkénytes adakozások által gyarapszik, e közpénztárból segítettnek az egyházak közönséges kiadásai, sőt a magukat fentartani még nem képes egyházaknak, a mennyiben helyi szükségleteiket minden részben fedezni nem tudnák, segílyt nyújt; d) a hittanszaki tanulmányokat kormányozza, örködik a felett, hogy az igehirdető lelkészet mint különleges hivatal minden egyházban fentartassék s rendeltetésével egyezőleg gyakoroltassék; e) a vallásszabadságot és egyenlőséget védelmezi legjobb tehetsége szerint; f) ha valamely egyház elhajolna a hittől, vagy komoly zavarokat idézne elő s megtagadná az engedelmességet, végső esetben a zsinat ily egyházat kebeléből kizár; g) testvéri viszonyokat ápol ugyanazon hitet valló s ugyanazon szellemi életet feltüntető bel és külföldi egyházakkal; h) minden évben meglátogatattja az egyházakat megbizottai által kik a zsinati bizottság által irányoztatva e bizottságnak látogatásairól számot adnak; i) dönt az érdekelt egyházak által hozzá felebbezett ügyekben.

Zsinati bizottság, ezt a zsinat nevezi ki, áll legalább öt tagból, tagjai 2 évre választatnak, ennek letelte után közvetlenül közölök csak kettő választható újra meg, a tagok közt két lelkésznek kell lenni. E bizottság hajtja végre a zsinati határozatokat; a zsinat összehívásáig az egyházak közt közeg gyanánt szolgál; a zsinat által rábizott alapból a sürgős és előre nem látott kiadásokat fedezi; összehívja a zsinatot a rendelt időre, s előkészíti munkálatait; a zsinat megnyitásakor eljárásáról s az egyházi ügyekről egyetemes jelentést terjeszt a zsinat elé, tagjai a zsinat alatt csak tanácskozási szavazattal bírnak.

II.

Ezek a szervezet pontjai, csak egy két lényegteleg nebb pontot mellőztem. Most lássuk, hogyan van-e szabályzat életbe léptetve, az élet maga mint példa eleveníti meg a magában holt szabályt.

Az evangyéliomi egyházak Egyesületének 15-dik zsinata Lyonban 1877. okt. 25—31-ig tartatott meg, jelen volt 68 követ; képviseltetve voltak a skót szabadegyház, a skót egyesült preszbiteri egyház, a neuchâteli és Vaud kantoni független egyházak, a genfi evangyéliomi társaság, a romand Helvétia fakultásai, a londoni „kontinentális társaság“ stb.

A zsinat október 26. d. e. XI órakor a lyoni szabad egyház templomában tartott egyházi beszéddel nyílt meg,

Pressensé Ödön párizsi lelkész Luk. XV. 18. alapján a keresztyén egyéniségről mutatta meg, hogy az reformációi eszme; szerinte az egyház igazi értelmezése, hogy az a hívők társulása. Másnap este ugyanazon helyiségben több mint ezer hallgató jelenlétében ugyanazon szónok értekezett Eféz. V. 16. alapján az egyházi válságról. Mindkét fontos beszéd kinyomatása elhatározottatott.

A zsinat szervezte magát, elnökké választotta a páui lelkészt Pozzyt (a ki az alapvető első zsinat tagja volt 1849-ben s kinek „a föld és bibliai elbeszélés“ című tudományos művét Lapunk múlt évi számaiban ismertette Könyves János lelkész úr) s székfoglalása után a szokás szerint felolvasta az Egyesület hitvallását, melyet ünneplésen állva hallgatott végig a zsinat; választatott két alelnök, egyik Fisch György párizsi lelkész.

Legelőbb a zsinati bizottság jelentését terjeszté be elnöke Fisch. Az „evangélizáló bizottság“, melynek feladata hirdettetni az evangyéliomot, főleg r. katolikus pontokon, szemelött tartván azon apostoli igazságot és krisztusi megbizatást, hogy az egyház mindenelőtt missionarius tartozik lenni, jelentést tett egyes állomásairól, tartott pénzgyűjtő ügynököt és szerencsés volt költségvetését 60 ezerről 90 ezer frankra emelni, melyet nagy részben Helvétiaiban és Hollandiában is gyűjtött; a két évi időköz alatt 17 egyházat segített stb. — A pénzügyi bizottság, mely statisztikai táblázatokban is kimutatta az anyagi állást, előadta, hogy az 1875—76-dik évek alatt az Egyesület egyházainak összes önkénytes adakozása és gyűjtése 316,912 frankra emelkedett (46 egyháztól ez szép eredmény!) s így 35,644 frankkal haladja az előbbi két évi bevételt. Három indítványa felett beható tanácskozás folyt, elsőben a zsinati bizottsághoz való viszonya szabályoztatott preszbiteri elv alapján; a nyugdpénztár biztosítására kimondatott, hogy ezután minden egyház felhivatik, miszerént évenként minden beirt tagjától fejenként 50 centines (20 kr) összeget szolgáltatna a nyugdíj alaphoz. Az Egyesület ügynökei, árvái és özvegyei segedelmezésére alapítandó pénztárról szóló indítvány rokonszenvre talált, de tárgyalása bővebb megfontolás végett a jövő zsinatra halasztatott.

Ezután jött a sor a tanügyi bizottságra. Hittanulók segélyzése, taníttatása, új ösztöndíjasok felvétele jeleztetett; azon kérelme a bizottságnak, hogy a lelkész vizsgánál kivételes esetekben a görögnyelv mellőztessék, elvettetett, lévén „a szentírásmagyarázat az evangyéliomi predikáció lelke.“ Mindenik bizottság egy kijelölt helyen tartja székét.

A „felülvizsgáló bizottság“ rendeltetése: ellenőrizni az állandó bizottságok eljárását; ez tanulmányozza a helyzetet, jelzi a gyenge oldalakat, valamint az azonnal létesíthető javításokat, ennek elnöke volt Pozzy.

Sürgőleg hangsúlyozta „mennyire szükséges az evangyéliomi lelkészetet a tisztelet minden biztosítékaival körülvenni, a Krisztus szolgáinak elégséges jutalmazást biztosítani, s csak komolyan életképes egyházakat keblezni be. Kimondatott: minden egyház tartozik saját szükségleteit fedezni, a közpénzalap csak 2-od sorban s oly egyházakat segítsen, melyek nem képesek kiadásaiak öszletét egészben fedezni. A belviszályok felmerülése alkalmával a körüli értekezlet legyen a felek felhívására közvetítő és választott bíró. Magán indítványok közül helyeseltetett, hogy egy az Egyesület elveit alaposan, népszerűleg és világosan fejtegető röpirat pályázat útján állíttassék elő, e célra pályadíjúl a zsinat kebelében 300 frk egybe is gyült.

Nevezetes helyet foglalt a tanácskozások sorában az egyes egyházokról adott jelentések sorozata, némely pontnál egyetemes jelentőségű kérdések merülvén felszínre; ilyen volt: szükség, hogy minden hívő a keresztyén bökezűségben, adakozásban, bizonyos szabályt tartson maga előtt s az Istennek szánt áldozatfilléreit hozza arányba jövedelmével (szabályos egyházi adakozás kérdése.)

Emelő és buzdító hatású volt a testvér egyházak követeléseinek fogadása és azok szózatai, ily célra külön ülés szokott tüzetni s nagyobb közönség előtt foly az le, s mindenik üdvözletre a zsinat nevében elnök válaszol. Előre szokott választatni hitszónok a következő zsinatot megnyitó egyházi beszéd tartására, ennek gátoltatása esetében jó eleve a zsinati bizottság intézkedik. (Vége köv.)

B. F.

A protestáns lelkész állása és hivatala.

Folytonos a panasz, hogy a protestáns lelkésznek nincsen tekintélye. Ennek okát a panaszok különböző körülményekben keresik, végre gyógyszerert is ajánlanak a baj megszüntetésére.

Vannak ezekkel szemben olyanok, kik ismét azt állítják: hogy a lelkésznek ma is épen úgy van tekintélye, mint volt hajdanában, — csak hogy iparkodják köteleességét híven, buzgón betölteni.

Avagy a régmúlt időben, a papmarasztás korszakában nagyobb volt talán a lelkész tekintélye? Vagy talán a lelki fegyverek helyett a deresre húzás és botozással helyre áll talán a pap tekintélye? Bizonyára nem!

A nép, nép volt a multban, az jelenben, nép marad a jövőben is. A népnek megvoltak vezetői a multban, jelenben és meg lesznek a jövőben is. Tehát a változó korról viszonyokkal szemben, kell hogy a lelkész is bele találja magát a változott korviszonyokba. Mindenekelőtt tájékozni kell tudni magát gyülekezetében és eljárását népéhez kell viszonyítani.

Korunkban, ha egy lelkész szép pályáján tájékozta magát és öntudatosan műveli azon tért, hol munkálódnia kell; ha kitűzte a magasztos célt, mely felé azután buzgón és egész odaadással törekszik e komoly emberfeletti munkában: lehetetlen, hogy észébe jusson nehéz munkájában panaszolkodnia, hogy nincsen tekintélye.

Mert ily lelkületű papnak napjai folytonos munkálkodásban telnek el, mivel törődik azoknak nemcsak anyagi, adminisztratív dolgaival, hanem törődik méginkább azok lelki üdvével, törődik nemesebb részek jövő sorsával. Mint a jó szülőknek szívkön fekszik gyermekeik jóvólta: úgy kell egy lelkésznek szíven feküdni minden egyes gyülekezeti tagjának jóléte, boldogulása egy részről; más részről pedig lelki élete üdve, halhatatlan lelke.

Ha már a lelkész ily munka körben működik, ha külsejében úgy, mint belső érzését tettben kimutatja, hogy mindazon kellékekkel bír, melylyel egy evangyéliomi lelkületű lelkésznek birni kell; ha nem téveszti soha szem elől a társasági életben amit a prot. lelkészről de Maistre mond: „egy feketébe öltözött úri ember, ki nagyon tisztességes dolgokat beszél:“ az ily pap nem panaszkozhatik soha, hogy nincs tekintélye. — Még a mai anyagelvű korunkban is kivívja a hitetlen világgal szemben a „derék“ nevet.

„De nem is lehet ez másként, hiszen, a keresztyén papra vannak bizva az emberi nem legdrágább és legbecsesebb érdekei. Ő arra van hivatva, hogy örökösök a társadalom erkölcsiége felett s a kegyesség és erény elveit felébreszse és ápolja az emberek szívében. Arra van hivatva, hogy hirdesse a ker. vallást, a mely Istentől azért adatott, hogy minket embereket felemeljen, vigasztaljon. A lelkész barátja, vezetője, tagja a családnak, betér a hajlékba és a szomorúságban vigasztal, a szenvedésben erősít, az élet utolsó óráiban felvilágosít, megnyugtat. Az élet minden viszonyai közt a legszorosabb kapcsolatban van a gyülekezet a lelkésszel.“

Magasztos, szép hivatása ez a prot. papnak. De mindezt betölteni, valósítani az életben nehéz, de azért nem lehetetlen csak akarat kell és evangyéliomi hit. Az ily papnak ne legyen az a törekvése, hogy mindenek előtt a közvéleményt, korunk e hangzatos trombitáját megnyerje részére; azután a világ hiúságain kapkodó, vallással nem törődő, sőt abból gúnyt, nevetséget üző úgynevezett művelt — de valóban műveletlen — egyének tetszését, dicséretét kiérdemlje és hogy azok azután emeljék, dicsérjék, magasztalják, mint nem vaskalapos, hanem korszin vonalán álló papot: hanem legyen a pap alázatos, iparkodják elsőségét a mások szolgálatával kiérdemelni; harcoljon a világ romlotttsága ellen, sértse, bántsa szavával férges kinövéseit a társadalomnak, de felejtse el az érette vett sérelmeket, „azokat, melyek hátam megett vannak elfelejtem, azokra pedig igyekezem, amelyek elől vagynak; a cél felé futok az Istennek a Jézus Krisztusban való mennyei hivatala jutalmának elvételére.“ — Az ilyen lelkész a valódi lelkész; az ilyen ember köznapi beszédü, helytelen magaviseletü társaságban nem lehet. De ily papiégynék lesz minden körülmények között tekintélye!

Vegye komolyan a prot. lelkész az ő állását, ne felejtse soha és sehol, hogy ő prot. lelkész s ne engedjen meg magának a társasági életben olyat, mely a szép, nemes érzést sérti s a kétértelmű sikamlós beszédeket, mint a bűnöket kerülje.

Midőn tehát naponként hallom a panaszt, hogy a prot. lelkésznek tekintélye hanyatlott s midőn a bajt évek során által tanulmányoztam, e következő eredményre jutottam: a bajnak forrása többnyire a panaszolkodni szerető lelkészekben van. Nekik nincs tekintélyök azért, mivel a mindennapi életben, tetteikben és beszédjökben sok olyat megengednek maguknak, mely roppant ellentétben áll lelkészi állásukkal. Sok panaszol-

codni szerető lelkész munkaterével nem gondol, megteszi kötelességét, mit a törvény szigora meghagy neki, pl. papolás, keresztelés, temetés, esketés, matrikulák vezetése, a gyülekezet adminisztrálása — azontúl mi a pályáján a lelkészre vár, az szerinte nem is kötelesség! — Sok hangot hallottam már, hogy a lelkészi gond teljesítését a paptól nem is kívánja népünk, a lelkész e leereszkedése által még a létező kevés tekintélyt is megsemmisíti; ezek mentségek, melyek egy gondolkodni szerető ember előtt semmit sem nyomnak. — Ezek a kényelem, a henység vagy az indifferentismus rémes hangjai. — Itt szerintem egyházi életünkben a nagy baj, ezt a bajt kell előbb orvosolnunk.

(Vége köv.)

Külső Somogyi.

BELFÖLD.

A konventi főbizottság jegyzőkönyve.*)

A magyarországi reformált egyház 1877. nov. 15—17. napjain Budapesten tartott egyetemes konventjéből, a zsinati előmunkálatok elkészítésére megválasztott bizottság tanácskozási nyairól vezetett jegyzőkönyv.

I-ső tanácskozási nap Budapesten 1877. nov. 17.

1. sz. Nagy Péter úr az erdélyi egyházkerület püsköke mint korelnök megnyitván a tanácskozást, elsőben is elnök és jegyző választásra hívja fel a bizottsági tagokat. — Elnökké Nagy Péter, helyettes elnökké Révész Bálint püspökök, jegyzővé Tóth Sámuel választattak meg.

2. sz. Elnök Nagy Péter úr előadja, hogy az egyetemes értekezlet, ezen megválasztott bizottságtól, törvényjavaslat alakjában — kellő indokolással — javaslatot kíván: a) a magyar ref. egyház szervezetéről alúlról felülre, b) az egyház kánonairól, c) a fegyelmi eljárásról; — továbbá javaslatot az egybehivandó alkotmányozó zsinat helye, ideje, tagjainak száma, a választás módja s a tanácskozás ügyrendje felől; hogy tehát ezen dolgozatok miképen készíttessenek el, minő eljárás és módozatok mellett: a bizottsági tagokat nézeteik és véleményeik nyilvánítására hívja fel. — Többféle nézetek és vélemény nyilvánítása után a bizottság következőben állapodott meg:

a) a bizottság gyűléseit Debreczenben fogja tartani,

b) miután a megbízatásban foglalt elkészítendő munkálatok részben olyanok, melyekben a konvent véglegesen határozni jogosítva van; vagy pedig olyanok, amelyek a konvent által is csak mint javaslatok fognak a zsinatra terjesztetni, minthogy azokban határozni csak a zsinat van hivatalos: ezekhez képest két külön albizottság alakítása lett szükségessé.

Az egyik albizottság feladata lesz az egybehivandó zsinat helyéről, idejéről, tagjainak számáról, a választás módjáról s a tanácskozás ügyrendjéről készíteni javaslatot; ezen albizottság tanácskozásait Budapesten tartandja s tagjaiul megválasztattak: Beöthy Zsigmond, Csépan Antal, Mocsári Lajos, Mólnár Aladár, gróf Ráday Gedeon, Tisza László és Lészay Lajos.

A második albizottság pedig tervezetet készít az egyház szervezetre, kánonokra és fegyelmi eljárásra vonatkozólag; tanácskozási helye Debreczen, tagjaiul választattak: Révész Bálint, Nagy Péter, Kun Bertalan, Szász Károly, Fördös Lajos, Mólnár Aladár, Beöthy Zsigmond, Horváth Mihály, Fejes Ist-

*) Az egyházi lapok kéretnek e jegyzőkönyvnek közzétételére.

ván, Révész Imre, K. Tóth Mihály, Kiss Áron, Tisza László, dr. Kolozsvári Sándor, Szász Domokos és Tóth Sámuel.

c) Mindegyik albizottság megválasztván elnökét és előadóját, magát megalakultnak jelentette ki. A Budapesten működő bizottság elnökévé Beöthy Zsigmond; előadóvá: Mólnár Aladár; a Debreczenben működő bizottság elnökévé pedig: Révész Bálint, előadóvá Révész Imre urak választattak meg és kéretnek fel.

d) Fölkéretnek az illető bizottságok elnökei, hogy midőn majd az időt alkalmasnak látják, a bizottsági tagokat a tanácskozásra, a munka megkezdésére a jelzett helyeken hívják össze; mindenik bizottságra magára hagyatván, hogy úgy a tiszántúliak javaslata, mint a másik javallat figyelembe vétele mellett, állapítsa meg az általános elveket, melyek alapján a munkálatok meginduljanak s azok szerkesztve legyenek; s midőn majd a dolgozatokkal készen leendenek, azt a nagy bizottság elnökéhez Nagy Péter úrhoz jelentsék be, hogy az egész bizottság egybehívásáról intézkedhessék.

e) Bizottsági jegyző utasítatik, hogy ezen tanácskozásról vezetett jegyzőkönyvet, a konventi jegyzőkönyvvel együtt, annak idejében, ugy ezen bizottság, mint az albizottságok elnökeihez küldje meg.

Tóth Sámuel bizottsági jegyző.

A magyarhoni egyetemes evangyéliomi gyámintézet évi közgyűlése és jelentése 1876/7-ről. (Vége.)

Egészben véve azonban legérdekesebb volt a központi bizottmánynak jelentése. E szerint

A gyámintézetnek összes bevétele volt az elmúlt évben: központi pénztárban 2811 frt 32 kr, a négy kerületből 8344 frt 64 kr, összesen 11,155 frt 96 kr. Ebből kiadatott: tőkésítésre 1484 frt (13%), 175 egyház és tanintézetnek 8708 frt (79%) s folyó költségre 962 frt (8%).

A gyámintézet kezdő ideje 1861. szept. 15-től 1877. szeptember 15-ig terjedő 16 év alatt.

Bevétele volt: központban (tökére 32,569 frt 89 kr, kamatokból 23,563 frt 33 kr, vegyes 2767 frt 14 kr.)

	58,900 frt 36 kr
bányakerületből	37,326 „ 17 „
dunáninneri kerületből	28,363 „ 21 „
dunántúli kerületből	36,232 „ 42 „
tiszai kerületből	35,405 „ 02 „

összesen 196,237 frt 49 kr.

Ezen összegből egy évre átlag 12,239 frt 80 kr, egy egyházra 20 frt 45 kr, egy lélekre évenként átlag 1⁴/₁₀ kr. adomány esik.

Kiadása volt: tőkésítve (központban 32,137 frt 63 kr, a kerületi és esperességi gyámintézeteknél 7683 frt 22 kr.) 39,820 frt 85 kr, egyházaknak kiosztva 124,527 frt 61 kr, vegyes czimen 31,889 frt 3 kr, összesen 196,237 frt 49 kr.

Ugyanezen 16 év alatt a G. A. egyesület, a gyámintézet tudtával 173,257 frt 51 krt küldött hazai prot. egyházak és tanintézeteknek. A lefolyt 16 év alatt tehát 297,785 frt 12 krt tevő gyámintézeti segélyben részesítették egyházaink. Legnagyobb összegű segélyt nyertek: F. lövői képezde 24,736 frtot, bánáti missió 8894 frt, buda-pesti német ref. egyház 7457 frt, Szombathely 6804 frt, Szeged 6350 frt, Szerdahely 5662 frt, N.-Várad 4413 frt, Puchó 5309 frt, Sz.-Fehérvár 5136 frt, Vác 5052 frt, soproni képezde 4288 frt; — 3—4 ezer forint közt:

Kácsfalu, Modor, Plavnitza; — 2–3 ezer forint közt: Antonovác, Fóth, Kölcse, N.-Szombath, Pécs, pozsonyi lyceum, Steierlak, Szomolnok, Ujvidék, Versetz; — 1–2 ezer forint közt: budapesti árvaház, Buda, budapesti tót egyház, Csácsó, D.-Földvár, H.-Vécse, Kaacs, Laáz, Oláhpaták, Resitza, Rózsahegy, Schmidraith, Széchény, Szulyó, tiszakerületi képezde stb.

Ugyancsak a központi bizottmány jelentése nyomán, a központi pénztárnak 12 év óta hű kezelője, Jakobey József főpénztárnok, közelsimerés s önzetlen fáradozásaiért meleg köszönettel lett a számadás terhe alól felmentve. A központi folyó pénztár 4224 frtot tevő bevételéből 3646 frt jutván az egyetemes gyűlés kiosztása alá, ebből 360 frt a tőkéhez csatoltatott, 200 frt a G. A. egylet folyópénztárának, 100 frt a G. A. egylet nagy szeretetadományához, 100 frt a G. A. egylet által ajánlott Madrid, Insbruck, Ustrov és osztrák jubilaris alapnak, a szeretet adomány 400 frtjával a kerületek által e végből ajánlott Szeged, Csácsó, Székesfehérvár és Bussótnak s a többi a folyamodott s első sorban ajánlott egyházak közt kisebb összegekben kiosztatott.

A bécsi főegyháztanács által kezelt néhai Atzendorfer-féle gyámintézeti alapítványból nyerendő segélyre még egyszer a rókuszi leányegyház lett ajánlatba hozva. Jövőre nézve azonban kimondatott, hogy 3 évenként más-más, anyasulás fokán álló leányegyház fog ezen, évenként 100–120 frtot tevő segélyre, ajánlatni.

Le Fort Frigyes a genfi ev. vallásos segélyző egylet elnöke 200 márkát ajánlván fel egy felső magyarországon létező szegény gyülekezet részére: erre az Ujklenótzai egyház ajánlatik.

Kramár Béla bánáti főesperes és Gyurácz Ferencz dunántúli elnök részletes jelentést tettek a bánáti és slavoniai missiók állásáról. A bánáti missió, mely Torontál, Temes, Krassó megyékre s az alattas határörvidékre kiterjed, a bánáti esperesség által kezeltetik, mely a G. A. egylettől évenként nyert 600 frt, saját pénztárából évenként e célra adott 250 frtot, s a gyámintézetek segélyével egy rendes és egy ideiglenes utazó lelkészt tart s ezek által tartja össze a szétszórva élő híveket az egyház kötelékében, látja el a lelkiekben szükségesekkel. A slavoniai missió, mely Adolfsdorf, Antonovác, Rasztovác és Eszék főhelyekkel hazánk délkeleti részére kiterjed, még most is a kezdet nehézségeivel küzd. A híveknek egy helyről más helyre vándorlása, az alkalmazott lelkészek és tanítók gyakortai vándorlása miatt, az egyházas szervezkedés és élet nem nyerte még eddig meg a kívánt alakot. A somogyi és tolnai esperesek közvetlen felügyelete alatt állván, — ezek évenként tesznek ott körutat s a kerületi gyűlésre jelentést. A közgyűlés ezen jelentések folytán is, de különben is gondjainak keretébe tartozóknak vallván a diasporákat, felhívta a kerületek elnökeit, hogy úgy ezen, mint más szórványokról tegyenek jelentést s azok lelki gondozására javaslatot.

A budapesti és rozsnyói nőegyletek, 3 egyháznak adandott Urvacsorai Sz. edényeket, 240 frt értékű kanna, osztatartó, patena és kelyhet tevén le a gyűlés asztalára kiosztásul: „A közgyűlés ezen indokában nemes, céljában kegyeltes adományokat, vagy szintén az azokról és az átiratokból sugárzó fenkölt gondolkodást, egyház szeretetben munkás női szívek vallásos érzületének kiváló ezen kifejezését lelki örömmel vette, köszönettel fogadta. Azt és ezt, mint nagy példát, egyházunk női tagjainak hasonló célból társulásra, a már működő nőegyleteknek pedig utánzásul ügyszeretettel ajánlja. A

budapesti ajándékot a debreczeni leány és salgótarjáni anyaegyházaknak, — a rozsnyóit pedig a ksinnai egyháznak adományozza.“

Az egyetemes jegyző állandósítására vonatkozó s tavaly a kerületekhez leküldött indítvány mind a négy kerület által egyértelműleg elfogadtatott. Ennek folytán az alapszabály II. 8. pontja ekként módosított, jegyzőnek pedig Zelenka Pál lett megválasztva.

A Gyurácz Ferencz és Zelenka Pál által beadott, s e Lapokban már szószerint közölt, nagy horderejű indítvány, az 179⁰/₁-iki 26-ik törvényczikk százados évfordulójának méltó megünneplése, illetőleg akkorra „Leopoldianum“ czimén a gyámintézet központi pénztáránál létesítendő nagy alapítványra vonatkozólag, 3 kerület, tehát a többség által elfogadtatott. Ennek folytán az egyes egyházak évenként fognak e célra adakozni; minden esperesség évenként 10 frt, minden kerület évenként 50 frt, az egyetemes gyámintézet pedig évenként 100 frtot fog e célra adni 1890. novemb. 7-ikéig. Addig mindezen adományok s más nyerendő alapítványok stb. kamatostul együtt tőkésítettnek fognak. Azon napon össze fog számittatni e tőke s annak kamat jövedelme akkor és azután ekként fog kiosztatni: ²/₁₀-de a tőkéhez csatoltatik, ⁴/₁₀-de szegény egyháznak, ⁴/₁₀-de pedig az akkori lelkészeket és tanítókat képző intézetek közt kiosztatik.

Szerencsés előjelnek vehető, hogy a némethoni G. A. egylet, közgyűlése elé terjesztett évi jelentésében, ezen akkor még csak tervezetet nemcsak felvette, hanem ajánlotta is; — hogy a központi pénztárban e célra már is 120 frt tőkésített, még pedig Hegyalja csanálói és szántói egyházak püspöki egyház látogatásának emlékére 25 frt, a dobsinai gyűlés emlékére 50 frt, honti esperesség 10 frt, vasi felső esperesség 10 frt, Pozsony 5 frt, Miskolcz 5 frt, X. Y. Z. 3 frt, Pinkafő 2 frt.

A gyámintézet ezen kivonatosan közölt jelentése illetőleg úgy az elmúlt évi, mint a 16 év óta szerzett eredmény, díszére válik a hazai ág. hitv. ev. egyháznak. Az 599 egyházba beosztott 850 ezer léleknek e téren egyesülése, az erőknök tömörítése, a gyengéknek megsegítése, a szétszórva lakóknak a lelkiekben ellátása, ébresztése és fentartása a szerető gondoskodás által a hit egységnek: nemes munka, mely évről évre nagyobb eredményt fog felmutatni; nemes példa, méltó a követésre; azon evangyéliomszerű hivatás, melynek a Krisztus szellemében hű betöltése, minden, főleg azonban azon protestáns egyházban kívánatos, melynél a nyelv különbség, a nemzetiségért elpártolás égető sebeket üt és tart szünetlen nyitva annak testén sőt szívében is. Itt különösen oltár a gyámintézet, melynél mindannyian találkozáva a békülékenység szellemét, mint közös éltető leget, akarva nem akarva szívni kénytelenek, forrás, melynél a közös enyhital élvezete közben egymásnak, testvérileg kezet szorítva, jó napot kívánnak. Ily sok jó napja legyen e gyámintézetnek s általa az egyháznak!*)

—1—

*) Köszönet az ügybuzgó lelkész urnak e gondos és tanuságos kimutatásért. Tükör ez, mutatja mit tehet a közczélra pontosított akarat. Hát magyar református egyetemes segélyegylet (ha tetszenék hálá örökítésül, Bocskay Egylet) meddig késsel az éji homályban? Előbb létesüljenek a kerületi segélyegyletek, melyre Tiszántúl már megtette az első lépést s aztán a részek támogassák egymást egyesülés által.

Szerk.

KÖNYVISMERTETÉS.

Bibliai Kézikönyv.

Kalauzul a Szentírás tanulmányozásához készítette Dr. Angus József a Royal Asiatic Society tagja, magyar fordításban Budapest 1876. nyomatta Hornyánszky Viktor.

Miután néhány szóval ezelőtt föl voltam szólítva, nyilatkoznom a dr. Angus József műve felől, kötelességemnek tekintem: igénytelen nézeteimet kevés szóval közzétenni. Nem szivesen fogok hozzá, mert műveket bírálni nem szoktam, s mert nem szokásom, részletességekbe bocsátkozni nem akarok, már azért sem, mert megeshetnék, hogy itt-ott eltérő nézetben lehetnék s a mi nekem talán nem jó vagy nem tetszik, másnak éppen jó és tetszhetik.

Általánosságban azt állithatom, hogy bevezetéseket, melyekben annyi sok és becses anyag össze volna állítva, mint ebben ritkán található. Nemcsak az egész szentírást ismerteti a legnagyobb részletességben, hanem kiterjeszkedik oly segéd-tudományokra is, melyek az akadémiákon rendszeren mint külön és önálló tudományok adatnak elő. Következésképp annak, ki a szentírással tüzetesebben akar foglalkozni, e mű igen alapos kalauzul szolgálhat.

Dicséretreméltó benne a következetesség. A mely állásponttól megindult, megtartja azt eleitől végig, oly következetesen, hogy még ott sem botlik meg, a hol a tudományos ítéset azt tanácsolná neki, hogy itt már csakugyan ki kellene zökkenni a szokott kerékvágásból. Az angol tudós szem előtt tartván az angol közönség kegyes érzületét, sehol sem botránkoztatja meg azt a szentírás iránti kegyelet ingatása által.

Igen tapintatos azon eljárás, hogy az egyes szakaszok §-sokra elosztvák, melyek sem nem igen hosszúk, sem nem igen rövidek, hanem éppen a tárgyhoz vannak mérve.

Az irány is ajánlja a művet az által, hogy a mondatok rövidek, nem oly nyakatekert és kacskaringós mondatok, mint az egyes német tudósok mondatai, hogy a mikorára végig olvasta az ember a pózna-hosszu mondatot, már is elfelejtette az elejét.

A sok idézet, a táblás kimutatások, melyek e műben lelhetők, könnyítik az áttekintést és útmutatást nyújtanak az embernek, hol keresse azon helyet, mely iránt érdeklődik.

Ha magát a szerzőt vesszük, azt állíthatjuk róla, hogy igen olvasott ember és igen sokat buvárkodott nemcsak a bevezetéseiben és ennek segédtaiban, hanem a szentírásban is, mert alapos ismeretet árul el.

Azt mondják, hogy az angolok mindig azt tartják szem előtt, a mi hasznos. Itt is az bizonyul. Szerző hasznos művet akart írni, s valóban czélt ért vele.

Mindazonáltal tanácsosabbnak tartanám, ha külföldi theologiai műveket ültetnek át a magyarba, ne fordítsák le azokat szóról-szóról, hanem dolgozzák át és szabadon adják azokat elő a magyar észnek, melynek járása sokban elüt a külföldieknek mesterkéltséjéről.

Észrevételeimet kellene mondanom azon szókra, melyek héberül, angolul, vagy egyéb nyelven vannak írva az eredetiben, a magyarban pedig miképp vannak adva, vagy miként kellene azokat adni, továbbá a szentírási helyeket miképp kellett volna idézni, jól vannak-e azok idézve, vagy sem, végre

van-e dr. Angusnak mindenütt igaza, — azt mondom, nem fejtegetem, hanem itt teszem le tollamat, és melegen ajánlom e művet a t. közönségnek.*)

x. y. z.

KÜLFÖLDI HIREK.

— Olaszország. Olaszországban a prot. vallás mindig nagyobb tért nyer; az evangelisáció nagy munkájában első helyet érdemli meg a valdens felekezet. Piemonti elrejtett ősi helyeikből kijöve már Sziciliáig hatoltak elő dicső munkájokban. A legutóbbi értesítő szerint a waldiaknak van rendszeres ősi gyülekezeteiken kívül 50 új egyházok, 2140 lélekkel, kiknek 44 lelkész hirdeti az életadó tudományt; van 59 iskolájuk 2000 iskolába járó gyermekkel. A valdens theologiai fakultás Flórenczben van, 3 derék buzgó tanárral.

A második helyen említendők az angol methodisták, (Wesleyanusok) Piggot és Jennes vezetése mellett, van 33 állomásuk 1150 lélekkel. A harmadik helyen említendők „a keresztyének egyesülete“ nevű prot. felekezet, ezeknek van 37 rendszeres gyülekezetük, 21 evangelista vezetése mellett, van 1800 egyház tag, 9 iskola, 1586 iskolás gyermekkel. Ezután jönnek az amerikai püspöki methodisták, kik ezelőtt öt évvel jöttek Olaszországba a nagy munka megkezdésére. Van 11 állomáson és filiában 450 lélek. „Krisztus apostoli egyház“ e név alatt az angol és amerikai baptisták értetnek; az elsők szolgálatában van 12 evangelista; az utóbbiaknak van Rómában s néhány községben állomásuk. A „Plymont testvérek“ felekezetének is vannak követői szétszórva 20—30 kisebb körökben. Összesen van Olaszországban eddig 120 prot. egyház, 7000 általtért lélekkel. (P. J.)

— Bern. A berthaudi vidéken levő „közhasznossági társulat“ kívánván a mindkét nemben levő hű szolgálókat buzdítani, felhívást bocsátott a környéken levő azon szolgálókhoz, akik legalább 25 évet töltöttek egy helyen s gazdánál, a felhíváson 52-en jelentek meg, ezek javára ünnep rendeztetett, pásztori intés osztatott, oklevél szolgáltatott ki s 10, 15, 20 stb. frankos ezüst érmek adattak, a szolgálatok időtartama levén a jutalmazásnál a mérvadó.

— Leicesterben kísérlet tétetett oly „vallásos község“ alapítására, mely független lenne minden határozott hit-től. Itt aztán minden árnyalatu szabadgondolkodók, Krisztus-tagadók, sőt pantheisták is egyiránt helyet találhatnának. Felledik azon tényt, hogy a mit hiszünk az tesz bennünket azokká a mik vagyunk. Hiába imádkoznak és énekelnek közösen és együtt olyanok, a kiknek eszméik s nézeteik arról a kihez fordulnak, sarki távolságban vannak egymástól, ily egyesülés gépileges és külső lehet csak, de belső és valódi község lehetetlen. Az értekezleten jelen levő kongregationalisták nagy többsége nemcsak nem kívánatosnak, hanem lehetetlennek nyilvánította a határozott hitnélküli „vallásos községet.“ A protestáns egyet ujjabb vajudó kísérletének egyik különös faja ez! (Ev. Chr.)

— A Francia szabadkőművesek élőkön egy (rationalista) protestáns lelkészszel kitörölték szervezetökből a 2-dik cikket, melyben elveikül volt kinyilatkoztatva: Isten

*) A magyar fordítás élvezhetőbb, legalább könnyebben folyó lehetne, — a fordítást theologia szakembernek kellett volna tenni, akkor sikerültebb lett volna. A művet nyelvünkre átültetettő társaság mindenesetre méltó hálánkra.

Szerk.

létele és a lélek halhatatlansága, ezek helyébe tették „a lelki ismeret absolut szabadságát és az emberi érdekközösséget.“ Az ir és helyét szabályok tiltakoztak e megmáskítás ellen. — Hát a magyar szabadkőmivesek — kiknek most ugyancsak kedvez az idő, — hová nyilatkoznak! A keresztyén egyház s krisztusi tanok által a szabadság szép korában valósíthatók a legszebb elvek és intézmények. . . nincs szükség véka alá rejteni a világot s új titkos egyleti működéssel elvonni a nemes erőket az evangyéliomtól s egyháztól.

— A keleti háboru sebesültjei és áldozatai segélésére a francia protestáns bizottság decz. 11-ig 53,406 frankot s nagy mennyiségű természetbeli adományokat gyűjtött, természetesen mint illik a ker. szeretethez, mindkét fél szerencsétleneit részesíti a jótéteményekben; ezenkívül 5 orvost küldött a harcz színhelyére. A Párisban székelő prot. bizottság folytatja gyűjtését. (É. L.)

— Appenzell kánton nagytanácsa megerősítette a zsinat által dolgozott új egyházalkotmányt, ez alkotmány a kisebbségnek engedélyezi a templomok használatát, ha a választók $\frac{1}{6}$ része soraiban találhatik. Így a modern és orthodox párt egyike sem leendő, ha valamelyik kisebbségbe jutna, elzárva a templom használatától, csak a kívánt arányt fel tudja mutatni.

— Bonsfield H. C. nagylelkű angol megvásárolt Sevillában egy régi róm. kath. templomot s protestáns templommá alakíttatá át a spanyol-portugal missió számára. Ez új templom nov. 5. avattatott fel s osztatott benne az úri szent vacsora mintegy 100 kommunikálnak, a templom telve volt. Már ez a 4-dik r. katolikus templom Sevillában, mely prot. templommá idomíttatott át. (É. L.)

K Ü L Ö N F É L É K.

— Wágner László a kir. műegyetemen a mezőgazdaság- és erdészettan nyilvános rendes tanára 1878. január hó 1-től elvállalta a „földmívelési érdekeink“ és a „falusi gazda“ szerkesztését. Ezen két jeles képes gazdasági szakközlöny a magyar gazdaközönség pártfogásába ajánlatik. A „földmívelési érdekeink“ című hetilap előfizetési ára egész évre 6 frt, a „falusi gazdájé 3 frt. Az előfizetési pénzek Légrády testvérekhez (Budapest, V., nádor-utca 6. sz.,) a lap szellemi részét illető közlemények pedig Wágner László czime alatt (Budapest, V. Erzsébet tér 10. sz.) küldendők.

— Az Enyedi Szemle múlt évi 46, 47, 48. és 49-dik számában kiadta az edinburgi egyetemes preszbiteri nagygyűlésről szóló „Jelentést“, ez által széles körben ismertté tette azt. Köszönet az ügy érdekében ezért. A konvent a tudomásul vétel mellett kimondhatott volna legalább annyit, hogy helyesli a testvériesség ez új kötelékét s jövőre is kíván képviseltetni. Remélhető, hogy a zsinat rendes kerékvágásba jöven, egész súlyával nyilatkozand a preszbiteri nagy szövetség fontos kérdése felett.

— Ujévi ajándék. Békés Gyomán a ref. hivek Garzó Gyulát mint hív és buzgó Lelkészüket igen szép új évi ajándékkal lepték meg. Itt az első szabó műhelyben készítették számára nehéz selyemből — teljes palástot. Örömmel adjuk által ezt mint már bevégzett tény — a nyilvánosságnak. Szolgáljon e szép példa más egyházaknak is buzdításul — mint a vallásos kegyelet kétségtelen bizonyítéka, de szolgáljon másfelől a többi lelkészársaknak is ösztönül, hogy mint Krisztus

szolgái egészen hivatásuknak éljenek. A jó és hív szolga jutalma nem maradhat el.

— Székesfehérvár. Az idevaló evang. gyülekezet lelkipásztorává deczember havában megválasztatott Gáncs Jenő úr. Üdvös munkálkodást a szép pályán!

— Vasárnapokon rendeznek nálunk hajtóvadászatókat, a gyülekezést templomi időre tűzik; vasárnapokon 9 órakor (templom idejekor) kezdik árulni a zenedei hangverseny jegyeket: minden mulatságról gondoskodnak vasárnapra . . . templom, istenigéje, oh! ez észbe se jut . . . mert a szívből kezd távol lenni a keresztyénség.

— Téli Ujság 5-ik száma Makón (szerkeszti Csécsi Miklós ref. lelkész) megjelent. Tartalma: Újévi imádság Székcáctól; Január 1 (elmélkedés); Grönland és lakói; Jótékony-ság; Különfélék; Tárca: A makói ref. egyház története (folytatás). Egyes szám ára 2 kr. Megjelenik minden szerdán. — E vallásos néplap jövedelme árva gyermekek segélyezésére fordítatik. Helyes és szép kezdemény! a belmissió s gyakorlati lelkészet egyik hathatós eszköze mai világban az ily olvasmány is.

— A tanító mint orvos című közhasznú munkára hirdetnek Losonczy László és Mikler Sámuel nagykörösi tanárok előfizetést, az eredeti német mű Dr. Luzicska által iratott s németben másfél év alatt négy kiadást ért, a magyar fordítás 40 db fametszettel, betürendes tárgymutatóval lesz ellátva. A tanítók és szülék egyiránt használhatják ez egészségügyi művet. Előfizetése bérmentes küldéssel 50 kr, mely a fordító tanárok bármelyikéhez Nagy Körösre küldendő febr. közepéig, amikor a mű okvetlenül megjelenendik.

— Délibáb czimen 2-ik évfolyamát kezdé jan. 4-én Debreczenben egy hetilap a szépirodalom és művészet köréből, szerkeszti Dengi János, kiadó és főmunkatárs gróf Csáky Alfonz. Megjelenik minden pénteken; előfizetési ár egy évre 6 frt. Színes boríték, díszes kiállítás. A lap tartalmas; a vidék és városiak pártolásába ajánlható. Kívánunk fejlődő életet e lapnak, melyről remélhető, hogy a vallásos gyengéd érzelmeket sérteni nem fogja.

— Debreczeni kollégium. Az első félévet berekesztő párbeszédi vizgák a hittanszaki folyamban f. é. január 17–31-ig tartatnak.

— Csuthy Zsigmond magyar prot. egyháztörténelmi műve a 18-ik ívig haladt elő a nyomtatásban, a mű nem sokára meg fog jelenni, az előfizető-pártolók még egy kevés várakozásra kéretnek.

— Népesedés Debreczenben. A múlt 1877-dik év alatt a református egyházban született 1581 (fi: 812), meghalt 1490 (fi 748), növekedés 91. — Eskettetett 319 pár. A róm. anyaegyházban született 231 (fiu 106), meghalt 228 (fiu 127), házasságra lépett 38 pár.

— A kápláni pályázatnak lett sikere, mint értesítenek 3 s. lelkész ajánlkozott s kettő igen jeles ifju.

— Imaterem. A debreczeni reform. kollégium imateremében 1877. decz. 9-én prédikált Kiss Bertalan IV. éves hit-halगतó Jerém. VI. 16. felett „Tudakozzátok, melyik legyen az igaz út és azon járjatok stb.“ Az alapige maga felvonta a figyelmet, s ez folyvást kísérte a beszélőt. Az önkészítette beszédgondolkodás,- tanultság- és buzgó szorgalomról tesz bizony-ságot, a hit jótékony melege sugárzik belőle. A hittanszaki társulat valamely kiadványában, mint ifjusági beszéd, méltán helyet foghat.

— Árvák. Néhai Deák Mihály n.-kőrösi tanár segélytelen árva testvérei részére az ismerősök, jó barátok ha elszántak valami segélyt, az hálás köszönettel fogadtatik a Deák Mihály árvák gyámja Vén József úr által (Brassóban, közép-utcza 428. sz.) Lásd D. M. gyászrajzát Filó Lajos tollából. Lapunk 1876-ik évi 26-dik számában.

T Á R C Z A.

Naville Ernő a keresztyénségről.*)

I.

Mint kell vélekedni a Krisztusról?

Ezen kérdést tette fel Naville Ernő tanár november 1-jén Genf-ben azon hét tudós értekezés közül az elsőben, melyeket folytatólag hetenként egyszer csötörtökön a reformáció nagy termében nyilvánosan megtartott. — E kérdést igyekszik ő a tények tanából, vagyis, a keresztyén vallásnak az egyén — és a társadalmi behatása vizsgálatából kiindulva, megoldani.

Maga Jézus Krisztus tette fel ezen kérdést: „ti pedig ki-nek mondotok lenni engemet? Felelvén pedig Simon Péter monda: Te vagy ama Krisztus az élő Istennek fia. Akkor felelvén Jézus monda néki: Boldog vagy Simon Jónának fia!”

Jézus tehát isteni küldetést tulajdonított magának, hogy az emberiséget idvezítse; a zsidók pedig miután ezt megértették, felkiáltának: „Mi hiszszük, hogy ő a világ megtartója!” — Halála és föltámadása után, ezt tudomására hozták a római világnak. És ime! a főntebbi kérdés újra ismét fel lön vetve. A hívők elfogadják a Krisztus isteni küldetését: de a hatalmasok és bölcsök egyezőleg gyűlölet és megvetéssel fordulnak el e tantól; mert, vagy tekintélyöket látják veszélyezve általa, vagy bölcseségökben bolondságnak látszik ez nékik.

E kérdés ugyanazon alakban tétetik fel napjainkban is mindenfelé, Európában, Ázsiában, Áfrikában, Amerikában egyaránt; mindenütt ezen általános kérdés foglalkoztatja elsőrendűleg a gondolkodó elméket. E kérdésre a keresztyénség megadja a választ azon határozott állításával, miszerint Krisztusnak isteni küldetést tulajdonít s ezen állítás megkülönbözteti a keresztyén országokat a pogány országoktól, a hívőket a polgári társadalom tömegétől. Ezen közös hit alapja minden keresztyén egyházak létezésének; katolikusnak, orthodox-görögnek szintűgy, mint a protestánsnak. — Ezen köz-alap mellőzésével egyházat szervezni akarni, — tehát a föld szolgálatában oly eget akarván bevonnai, mibe nem hisznek — nem más, mint a társadalom egyenes végromlása, s valóságos szentségtörés.

A keresztyénség ezen közös állításának minden confessi-

*) „A keresztyén hit befolyása egyénekre és társadalomra“ ily fő czim alatt tartotta apologetikus (hitvédelmi) felolvasásait Genfben a Kálvin emlékezetére épült Reformatio csarnokában Naville E. tanár, december hóban végezte be, s daczára a gyakran borzasztó időjárásnak, állandóan 7—800 hallgató volt jelen a társadalom minden osztályából. E felolvasások tömörített kivonata külön cikkekben a „Semaine religieuse“-ből szives volt S. A. úr magyarra áttenni, ezennel megkezdjük közzlését. Naville előadásai egész terjedelemben gyorsírói jegyzet után külön füzetben meg fognak jelenni.

Szerk.

onalis küzdelem felett kell állania; nemkülönben, minden részletes dogmaticai kérdéseknek e közös állítás körén kívül kell helyt találni; mint a melyek nem egyebek, mint az Istennek a Jézus-Krisztusban közbejövetele módjának különböző meghatározásai és egymástól eltérő magyarázatai. Külön kell választani e kérdést a szöveg bírálatától is, mert ez azt uralja. Ezen bírálat különböző ahhoz képest amint, vagy abból indul ki a bíráló, hogy elfogadja a Jézus isteni küldetésének hitét, vagy pedig tagadja e küldetést. A feltett kérdést a keresztyén vallásnak az egyén- és a társadalomra való behatása tényei fényénél kell megoldani.

E kérdés jelentősége a fő dolog. Lényeges ez az egyénekre, mert a keresztyén hit elvesztése leggyakrabban maga után vonja minden vallásos hit leromboltatását gyászos következményeivel együtt. Lényeges ez a társaságra nézve, mert kitünőleg a keresztyén vallás képezi fő forrását az újabb polgárosodásnak, törvényei, erkölcei, művészete s tudományossága által, mikre saját pecsétjét nyomra rá.

Vége tagadhatatlan nagy jelentőséggel bír e kérdés, kivált a jelen időben. Napjainkban a keresztyénség alapeszméjének tagadása nyilvánosan tenyészik és szervezkedik. Megnyit a küzdelem tere hit és hitetlenség között. Minek okai különbözők. A régi materialismus új erőt keres magának a természeti tudományok tanulmányozásában. A történelmi bírálat seprő csapásai leginkább az alaphit lényegét támadják meg: holt feladatuk nem lenne más, mint ennek kinövéseit megszüntetni. Az összehasonlító vallástudomány a szemek előtt új látkört nyit meg, s azon hitre vezet, hogy minden religio bír belső értékkel. A politika azon vak reactio által, melyet a hit dolgáiban kényszerítés kinövései ellen alkalmaz, azt akarván elérni, hogy száműzessék a vallás az emberi társadalomból; a helyett, hogy pusztán arra szoritkoznék, hogy elkülönítse a világi hatalmat a szellem hatalmának gyakorlatától. — Végre, veszély fenyeget napjainkban bennünket a megromlott társadalom miatt, melynek Isten és vallás utjában állanak; mert végcélja az, hogy gyűlöletének egész kitörésével felforgassa a társaságot, a helyett, hogy a nyomor forrásait felszárítani sietne az igazság ösvényén való előhaladás és észszerű javítások által.

A keresztyénség hasonlítható egy olyan erősséghez, mely számos hadsereg nagy tömegei által van megtámadva. Mit tesznek az emberek? Azt teszik, amit a zsidók tettek Jeruzsálem ostroma alatt. Ütötték, verték, fojtogatták egymást, mialatt a rómaiak elfoglalták a várat.

Soha a keresztyének nem voltak ennyire meghasonolva s ezen meghasonlás a hit általános megrázkódtatásának és az egyház siralmas alásülyedésének következménye.

Szónok azt hiszi, hogy igen hasznos dolgot tett, ha sikerül néki hallgatóit a confessionalis és politikai kérdések fölé felemelni; mert e kérdések izgatnak, visszavonást szülnek és szenvedélyeket költenek fel; hasznos dolgot tett, ha sikerül néki hallgatóit egyesíteni egy közös eszmében, mely nem más, mint a keresztyénség központi alapvéleménye vagy alaphite.

A „Semaine religieuse“ után közli
Saltra Alajos,
ráczevei ref. lelkész.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.